

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om utökande av amorteringsfriheten å erhållna arbetarsmåbrukslån.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 222, av herr *Jacobson m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte besluta utöka amorteringsfriheten å erhållna arbetarsmåbrukslån från nuvarande fem till tio år.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Arbetarsmåbrukslånefonden. Vid 1933 års riksdag (prop. nr 181; R. skr. nr 280) beslöts inrättande av arbetarsmåbrukslånefonden, från vilken fond lån skulle utlämnas i ändamål att giva skogsarbetare eller därmed likställd arbetare tillfälle att förvärva mindre lägenhet, ägnad att bereda innehavaren utkomst genom jordbruk, drivet vid sidan av annan verksamhet. Verksamhetens tillämpningsområde begränsades till Norrland samt norra delarna av Dalarna och Värmland med möjlighet för Kungl. Maj:t att i särskilda fall utsträcka verksamheten till andra delar av riket. I anslutning till riksdagens beslut utfärdades kungörelse den 14 juni 1933 (nr 331) angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet. Sedan genom beslut av 1934 års riksdag låneverksamheten utsträckts att omfatta hela landet, har härav föranledd ändring i sagda kungörelse verkställts genom kungörelse den 7 juni 1934 (nr 234).

Såsom kapital för arbetarsmåbrukslånefonden anvisade 1933 års riksdag för budgetåret 1933/1934 under rubriken fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor. Å tilläggsstat till riksstaten för samma budgetår anvisade 1934 års riksdag såsom kapitalökning för fonden ytterligare ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Såsom kapitalökning för fonden har vidare för vartdera av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 uppförts ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor, för budgetåret 1936/1937 ett reservationsanslag av 4,400,000 kronor och för budgetåret 1937/1938 ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor. Anslagsanvisningen har skett för budgetåret 1934/1935 fortfarande som förslag till statsverket men från och med budgetåret 1935/1936 under rubriken statens utlåningsfonder. Utlåningen från fonden har bestämts till högst 12,000,000 kronor för vartdera av kalenderåren 1937 och 1938.

Jämlikt beslut av 1937 års riksdag må av utlåningsbeloppet för 1937 högst 300,000 kronor användas för möjliggörande av viss förhöjning av redan beviljade arbetarsmåbrukslån. Bestämmelser rörande sådan förhöjning hava meddelats i kungörelsen den 18 juni 1937 (nr 395).

I 1938 års statsverksproposition (Kapitalbudgeten: bil. 8 p. 17) har föredragande *departementschefen* anfört bland annat följande.

»På av egnahemsstyrelsen anförda skäl förordar jag sådan tillfällig ändring i gällande bestämmelser angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet, att beträffande låneansökningar, som avgöras under 1938 och 1939, lån må, efter egnahemsstyrelsens prövning och medgivande i varje särskilt fall, utgå med förhöjda maximibelopp, dock högst med 7,000 kronor. Egnahemsstyrelsens prövning bör därvidlag avse såväl lånebehovet som den lånesökandes förutsättningar att bära ökad låneskuld. Jag biträder vidare egnahemsstyrelsens förslag, att 1,000,000 kronor av det för 1938 medgivna utlåningsbeloppet må användas för möjliggörande av låneförhöjningar intill ett sammanlagt lånebelopp av 7,000 kronor till 1935, 1936 och 1937 års låntagare. Det bör därvid ankomma på egnahemsstyrelsen att för varje särskilt fall avgöra, om det sammanlagda lånebeloppet må överstiga 6,000 kronor. I avseende å återbetalningen av det belopp, varmed ett arbetarsmåbrukslån sålunda må överstiga 6,000 kronor, tillstyrker jag, att sagda belopp må så uppdelas, att hälften därav hänföres till den stående delen och återstoden till lånets amorteringsdel. Då av egnahemsstyrelsens skrivelse den 10 december 1937 synes framgå, att en del kommuner på grund av för sent fattade beslut om upptagande av tilläggs lån bliva berövade möjligheten att tillgodose vissa av sina arbetarsmåbrukslåntagare med de låneförhöjningar, som ansetts vara behövliga, torde riksdagens medgivande böra inhämtas för användning av till förfogande stående medel för ifrågavarande ändamål. De närmare bestämmelser, som påkallas av dessa förändringar, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda, sedan riksdagens beslut i ärendet meddelats.»

Återbetalnings- och förräntningsvillkoren för arbetarsmåbrukslån återfinnas i 10 och 11 §§ kungörelsen nr 331/1933 och äro följande.

Arbetarsmåbrukslån skall med avseende på återbetalningen delas i en stående del och en amorteringsdel. Den stående delen skall fastställas till belopp, motsvarande kostnaden för jordförvärvet jämte, i förekommande fall, den beräknade kostnaden för uppodling av så stort jordområde, att lägenhetens sammanlagda åkerareal uppgår till en hektar, dock högst till en tredjedel av hela lånet.

Amorteringsdelen skall från och med det sjätte året efter utgången av det kalenderår, under vilket lånet beviljats, återbetalas med en trettiondel årligen, låntagaren dock obetaget att verkställa inbetalningar härutöver.

Å amorteringsdelen erlagges ej ränta. Å den stående delen skall efter amorteringstidens utgång gäldas ränta efter den räntefot, som Kungl. Maj:t

med hänsyn tagen till räntesatsen å den stående delen av egnahemslån för jordbrukslägenheter bestämmer.

Anmärkas må, att viss modifikation i förenämnda bestämmelser föranledes av det förslag om höjning av lånemaximum från 6,000 kronor till 7,000 kronor, som upptagits i årets statsverksproposition.

Beträffande *arbetarsmåbrukslånerörelsens omfattning* meddelas följande uppgifter.

Beviljade arbetarsmåbrukslån	Antal lån	Lånesumma ¹	Medel-lånebelopp	Lån med maximi-belopp %
1933	394	1,878,808	4,769	13.7
Därav Västerbottens län.....	37	140,800	3,805	2.7
Norrbottnens län	23	110,690	4,813	4.3
1934	1,007	5,011,086	4,976	9.4
Därav Västerbottens län.....	168	764,607	4,551	2.4
Norrbottnens län	130	645,675	4,967	3.1
1935	1,380	7,296,785	5,288	16.4
Därav Västerbottens län.....	205	1,036,750	5,057	10.2
Norrbottnens län	201	1,021,895	5,084	5.5
1936	1,489	8,292,505	5,569	39.2
Därav Västerbottens län.....	213	1,150,335	5,401	21.6
Norrbottnens län	263	1,427,350	5,427	27.3
Summa 1933—1936	4,270	22,479,184	5,264	22.5
Därav Västerbottens län	623	3,092,492	4,964	11.6
Norrbottnens län	617	3,205,610	5,195	14.3

1936 års *egnahemsutredning*, tillsatt den 30 december 1935, har att verkställa utredning och avgiva förslag rörande egnahemsverksamheten och andra med statens verksamhet på det sociala jordområdet sammanhängande frågor. Utredningen beräknar avsluta sitt uppdrag under 1938.

Under behandlingen av föreliggande motion har i utskottet en *deputation* för arbetarsmåbruksnämnderna och arbetarsmåbrukslåntagarna inom Dorothea, Lycksele, Norsjö och Vilhelmina socknar i Västerbottens län framfört synpunkter i ärendet, överensstämmande med motionens, samt givit sin anslutning till densammas hemställan.

På grund av gällande bestämmelser kommer amorteringsskyldigheten för de äldsta arbetarsmåbrukslånen, 1933 års lån, att inträda med år 1939,

Utskottet.

¹ I lånebeloppen äro inräknade de förhöjningar till 1933, 1934 och 1935 års låntagare, vilka möjliggjordes genom 1936 och 1937 års riksdagsbeslut, då tillhoppa (200,000 + 300,000 =) 500,000 kronor anvisades härför.

d. v. s. de första amorteringarna skola av dessa låntagare erläggas före utgången av sistnämnda år. Någon erfarenhet har sålunda ännu icke kunnat vinnas om arbetarsmåbrukslåntagarnas möjligheter att förmå fullgöra sina skyldigheter i förevarande avseende. I föreliggande motion har nu föreslagits, att riksdagen måtte besluta generell utsträckning av den amorteringsfria tiden för arbetarsmåbrukslån från nuvarande 5 år till 10 år. Vid den översyn av bestämmelserna för de olika låneformerna inom egnahemsväsendet, som 1936 års egnahemsutredning har att verkställa, kommer jämväl att omprövas villkoren för utlåning från arbetarsmåbrukslånefonden, däri inbegripet amorteringsvillkoren. Med hänsyn härtill finner utskottet ej skäl att föreslå någon åtgärd i anledning av motionen ifråga.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att motionen II: 222 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 mars 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Gabrielsson, Tjällgren, von Stockenström, Lindbärg* och *Anderberg*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Hedlund* i Häste, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Gustafson* i Kasenberg, *Ericsson* i Sörsjön, *Hilding* och *Gustafson* i Dädesjö.